

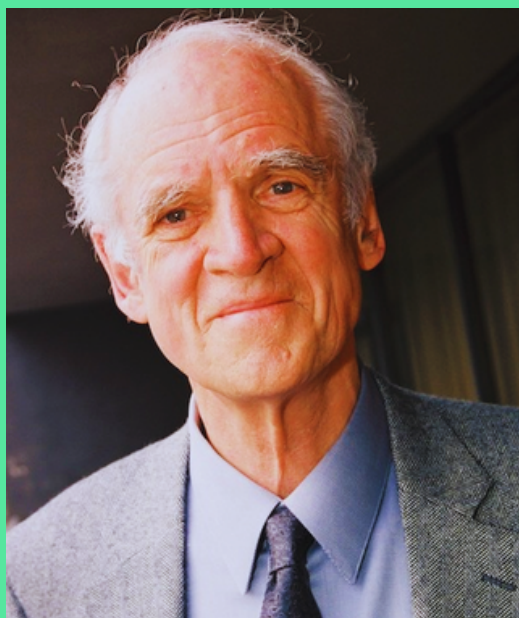
הכרה והיעדר הכרה במערכת החינוך

תרגיל פתיחה

הפוליטיקה של ההכרה/ פרופ' צ'ארלס טיילור

איך זהות
מתעצבת במישור
האישי והחברתי?

הכרה והיעדר
הכרה
והשפעתם על
עיצוב הזהות

הכרה
במערכת
החינוך

טיילור, צ', 2003. "הפוליטיקה של ההכרה". אי' נחתומי (עורך), רב תרבותיות במבחן הישראליות, ירושלים: מאגנס, האוניברסיטה העברית, עמ' 21-52.

זהות מתעצבת בשלושה מישורים:

במישור החברתי

קיימים יחסי גומלין הדוקים בין
הערכה-עצמית להערכה של
הקבוצה שאדם משתייך אליה.

במישור התרבותי

האדם נולד לתוך תרבות שיש
בה התפיסות, אמונות, מיתוסים;
היא מספקת את השפה
הבסיסית הנחוצה לנו
להגדרתנו-העצמית.

במישור הבינאישי

הזהות נבנית בתהליך דיאלוגי
מתוך אינטרקציה עם אחרים.
זהותנו מתעצבת מתוך דיאלוג
עם 'אחרים משמעותיים' לנו.

הכרה

הכרה הוא מושג המחבר ומתווך בין התהליך האישי של כינון הזהות לבין הספירה הציבורית שבה נקבע מקומן ומעמדם של הזהויות השונות.

הכרה היא המסר הכולל שחברה מעבירה בקשר לתרבות מסוימת על ערכה של תרבות זו ועל שוויון הערך בין התרבויות השונות בחברה.

ההכרה בערך של תרבות עוברת דרך סוכני הסוציאליזציה: החינוך, התקשורת, התרבות ועוד.

**הכרה ראויה לפי טיילור היא צורך חיים
אנושי**

איך זהות מתעצבת במישור האישי באופן חיובי או שלילי?

הזהות מותנית בהכרה, והיעדר הכרה
(היעדר אהבה, היעדר הערכה, היעדר דיאלוג)
פוגע בדרך כלל פגיעה קשה בעצם התהוותו
של העצמי.

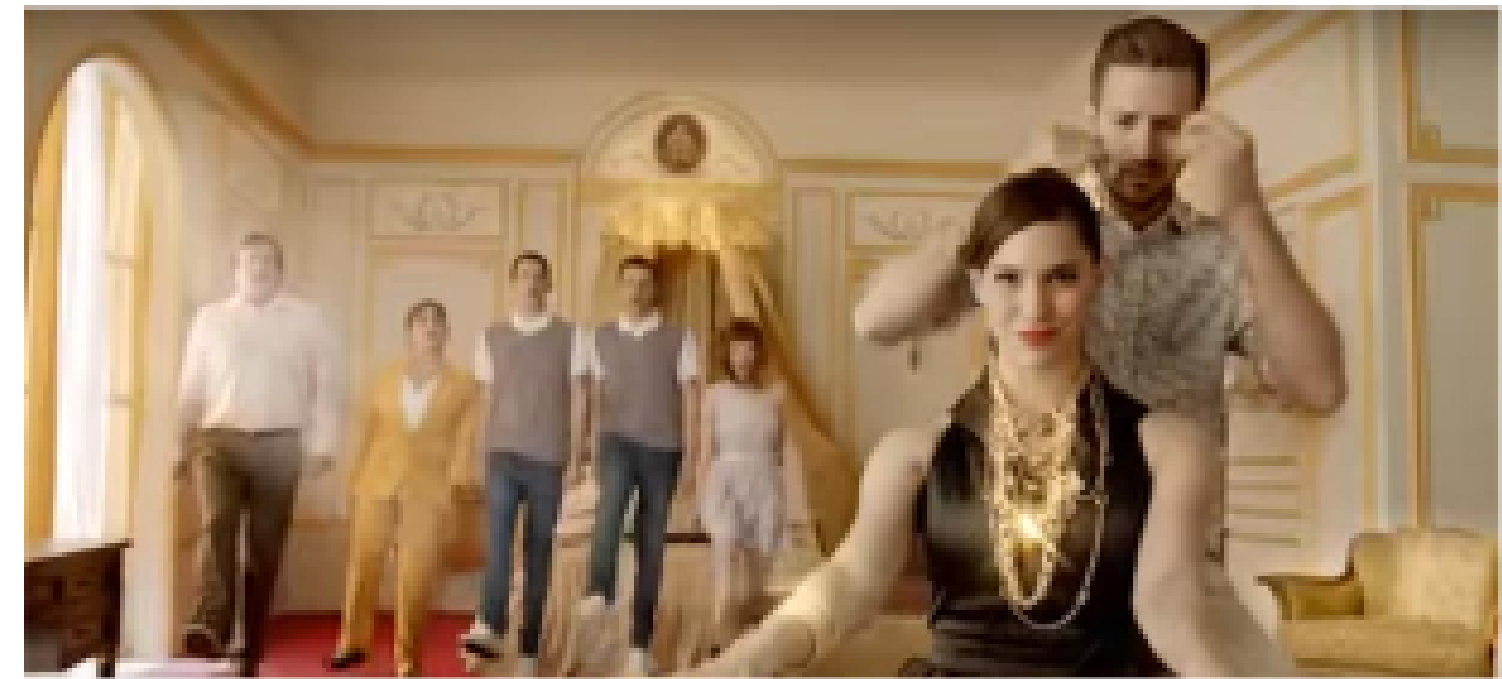
במישור האישי אנו יכולים לראות כיצד הזהות
יכולה להתהוות או להתעוות במהלך המגע
שלנו עם 'אחרים משמעותיים', ועד כמה היא
פגיעה ותלויה בהכרה או היעדר ההכרה של
אותם 'אחרים משמעותיים'.

איך זהות מתעצבת במישור החברתי באופן חיובי או שלילי?

תופעות של הכרה שגויה והיעדר
הכרה מעוותות את התהליך של
יצירה והגדרה של זהות עצמית (הן
של פרטים והן של תרבויות),
ומקרינות דימוי נחות או משפיל
המדכא את בני האדם המפנימים
דימוי זה.

הכרה ומערכת החינוך

הכיתה היא זירה ציבורית, והמורים הם
אחרים משמעותיים.

הכיתה היא זירה ציבורית כי התוכן שבאחרים
ללא ואופן הלימוד משקף ומבטא את מה
שהמדינה/החברה החליטה שחשוב לילדים
ללמוד בבית הספר, לצורך השגת מטרות
חברתיות, לאומיות, תרבותיות וכדומה.

בכיתה יש לפחות מבוגר אחד, המורה –
שמשמיע את הקול הזה, של החברה, התרבות,
ההיסטוריה – באופן פורמאלי.

הכרה ומערכת החינוך

יש הרבה דרכים שבהן ילדים בכיתה עלולים
להרגיש שקופים או סובלים מהכרה שגויה.

אחת מהן קשורה בטקסטים שנמזים – האם יש
להם נוכחות שם?

האם הזיכרונות, חוויות החיים, הם גם שלהם או
רק של אחרים? חוויית ההדרה, שאותה הם חווים
גם מחוץ לבית הספר, יכולה בבית הספר להתעצב

זה יכול לבוא לידי ביטוי בשתיקה (התלמידים
השותקים) או להיפך, באאוטינג – התלמידים
שמפריעים.

הכרה והכרות

מה מקומה של ההכרות כענאי
לאפשרותה של הכרה?

מה קורה כאשר ההכרות-העצמית
עם המסורת שלי נפגמה והשתקשה
בתהליכים של מחיקה והפכה להיות
מקום של היעדר בזהותי-שלי?

מעמד כלכלי ומערכת החינוך

חסרים לתלמידים ממעמד נמוך

להיפטר מהתרחקות הנמוכה או 'הלא איכותית'
של משפחתם ולעבור למעשה תהליכי
סוציאליזציה אחרים כדי להצליח בקביה"ס
וקה"י.

"אתניות אינסטרומנטלית"

חוסר המשכיות תרבותית

בתי ספר מדגישים הון תרבותי שבמרכזו:
אינדיבידואליזם, תחרותיות, הישגיות, המלצה של
רגשות שלרוב מאפיינים משפחות ממעמד כלכלי
בינוני גבוה.

על הקשר בין מעמד כלכלי ומערכת החינוך

בית הספר מעניש בעצם את התלמידים מהמעמד הכלכלי-חברתי הנמוך, שנאלצים לא רק לחוות התעלשות תרבותית, אלא גם מפנימים את המסרים התרבותיים ומפעילים על עצמם אלימות סמלית (למשל באמצעות הפנמה של הסטיגמה שהם אינם מתאימים לימודים אקדמיים).

התוצאה של תהליכים אלה, היא שהתלמידים מהמעמד הכלכלי-חברתי הנמוך אינם חווים את בית הספר כמרחב בטוח, שמעודד פניות להישגים לימודיים.